﴿39﴾

بەڵگە گەردوونیەکان

لەقورئانی پیرۆزدا وشەی (ئایە) و (ئایات) پۆلێن کراوە بۆ سێ جۆر: یەکەم: وەك خوای گەورە دەفەرموێت ﴿إن في خلق السماوات والأرض واختلاف الليل والنهار لآيات لأولي الألباب﴾[1] لەشوێنێکی تردا ﴿ وآية لهم الليل﴾[2] ﴿وآية لهم الأرض الميتة﴾[3] ئەمانە پێیان دەوترێت (ئایات الكون) بەڵگەی گەردوونی. دووەم: (ئایات المعجزات). جۆری سێیەم: ئەو گەردوونە نوسراوەکە ئایاتی قورئانی پیرۆزە (ئایات) واتە: بەڵگە، نیشانە، دەلیل. (ئایات الكون) واتە: ئەو مەخلوقاتانەی کەخوای گەورە دروستی کردوون لەئاسمان و زەوی بەشی زیندەگی و بەشی نازیندەگی، ئەمانە پێش دروست بوونی مرۆڤ بوون خوای گەورە درووستی کردوون بەیاسا. پەرژینێك هەیە لەنێوان ئێمەو لەنێوان ئەواندا پەرژینی نەزانیە، بەعەقڵ یان بەشێوازی زانستی تۆ دەتوانی سوود وەربگری لەو هەموو نیعمەتانە لەو هەموو بەڵگە گەردوونیانە تەنها بەعەقڵ عەقڵیش واتە شێوازی زانستی، کەواتە ئەو کەسەی کەعەقڵ بەکار دەهێنێت بۆ سوود وەرگرتن لەدەوروبەری سوودی لێ وەردەگرێ بائیمانداریش نەبێت وە ئەو کەسەی عەقڵی بەکارنەهێنا بۆ سوود وەرگرتن لەدەوروبەری سوود وەرناگرێ با ئیمانداریش بێت. بۆ نموونە: بزانە تیشکی خۆر چۆن سوودی لێ وەردەگیرێ، کارەبای لێ دروست دەکرێ، هەندێ سەیارە بەو تیشکە دەڕوات. (ئایسلاند) وڵاتێکە ناوی خۆی بەخۆیەوەتی (ئایس) واتە: بەفر (لاند) واتە: خاك، ئەو وڵاتە هەمیشە برسی‌یەتی، بەهۆی بەکارهێنانی زانستەوە سوودیان لەئایەتێکی کەونی وەرگرت کە دەریایە لەقووڵایی‌یەکی دیاریکراودا بۆری‌یان هێناوە ڕایان کێشاوە چەندین کیلۆمەتر لەوێوە ئاو ڕادەکێشت ئاوەکە (١٢،١٣) پلەی سەدی‌یە، ئەگەڕێتەوە بۆ بۆ وڵاتەکەی خۆیان کە پلەی گەرمی (ژێر سفرە) ئیتر بەم شیوەیە ئاوەکەیان گەیاندووە بەهەموو مالەکان و سوودی گەرمی‌یەکەی لی وەردەگرن. زۆر کەس دەلیت ئاوی ئەحمەد ئاوا لەزستاندا گەرمەو لەهاویندا سارده شتی وانی‌یە گەرمیپیویك بهینە تەماشا بکە هەریەك پلەی گەرمی‌یە، بەڵام چونکە دەرورووبەرت گەرمترە لەئاوەکە لەهاویندا وا هەست دەکەیت ئاوەکە ساردەو لەزستانیشدا بەپیچەوانەوە.

---

(1) أل عمران / ١.
(2) يس / ٣٧.
(3) يس / ٣٣.

نمونەیەکی تر: لەزستاندا تۆ فوو دەکەیت لەدەستت گەرمی دەبێتەوە هەر فوەکە ئەیکەیت لەچایەك ساردی ئەکاتەوە مەبەستم ئەوەیەکە ئەگەر عەقڵ بەکارهات سوود وەردەگریت لەدەوروبەر.. دیاردەیەکی تر هەیە کە پیٚی دەوتریٚ (مەدو جەزر) واتە: هەڵکشان و داکشان بەهۆی عەقڵەوە دەرکەوت کەهەموو (٦سەعات و ٢٠ دەقیقە) جارێك کشاندنێك لەدەریاو دەریاچەکاندا ڕوودەدات کە ئاوەکە هەڵئەکشیٚو ئەچێتە سەرووشکانیو دوای (٦سەعات و ٢٠دەقیقە) دەگەڕێتەوە، مرۆڤ عەقڵی بەکارهێنا حەوزی جوانیان دروست کرد ئاوەکە دەکشیٚ و دەچێتە حەوزەکە کەناهێڵن بگەڕێتەوە، لەو حەوزەدا دەمێنێتەوە بۆ ماوەی چەند ڕۆژ ێك دوای ئەوە ئاوەکە دەبێت بەهەڵم و خویٚکە ئەکەنە کیسەوە ئەیفرۆشن، لەزۆر شوێنی تر ئاوەکە دەکەنە حەوزەکە کە دەبێتە (جەزر) چەند دەرگایەکی بۆ دروست دەکەن تەنها یەك دەرگایان دەکەنەوە ئاوەکە بەتەوژم دەردەچێت تۆڕبینی لەبەردەمدا دادەنێن و کارەبای لیٚ دروست دەکەن، چەندەها نموونەی واهەیە بۆ گێڕانی ئاشی با بۆ کارەبا دروست کردن هەزاران دیٚ سوود لەمانە وەردەگرن، مەبەست ئەوەیە بەکارهێنانی بەڵگەی گەردوونە بە عەقڵ بیٚ سوود نابێت.

بەڵام لە پەروەردەی مرۆڤدا عەقڵ بەتەنها بەس نیيە، تێکەڵ ناکرێت مرۆڤ پێویستی بەکەسێتی بەهێزە. کەسێتیەکی تەواوکە بتوانێت پەیامی خوای گەورە جیٚ بەجیٚ بکات ئەو کەسێتیە بە تەنها بە لۆجیك و عەقڵ دروست نابێت.

بۆئەوەی ئیمان بچێتە ناو عەقڵەوە ئەبیٚ بچێتە ناو دڵەوە چونکە ژیان هەمووی خۆشەویستی لەگەڵە، ئیصلاحی لەگەڵە، وەفای لەگەڵە، ئەمانە هیچی لۆجیك نین، ئیمان کەچووە دڵەوە ئەو ووردە سۆزو هێزەی دڵ دەچێت بەرەو کویٚ؟ بەرەو ئەو شوێنەی کەعەقڵ دۆزیویەتەوە، ئەڵێت: ئەمە خێرە هەوڵ دەدات ئەو خێرەت بۆ جیٚ بەجیٚ بکات، ئەوەی کەدەڕوات بەرەو عەقڵ ئەوە شەڕە خێرنیيە ئەو دڵە ڕقی لەو شتە دەبێتەوە رقی لەو کارە دەبێتەوە ئەڕوات و هەوڵ دەدات جیٚ بەجیٚی نەکات. کام عەقڵ؟ ئەو عەقڵەی کە دەوری پڵێتەیەك دەبینێت و سووتەمەنیيەکەی شەریعەتی خوای گەورەیە. هیچ بیروباوەڕێك مرۆڤێکی کامڵ دروست ناکات ئیسلام نەبێت، ئیسلام ئەو (فگرە)ە پاکەیە، ئەو تۆوە جوانەیە کەخوای گەورە دەیخاتە دڵی هەموو مرۆڤێکەوە تۆوی هەموو جۆرە خێرێکە. داوایەك شتت لیٚ دەکات کە بەئاوی ئیسلام ئاو بدرێت بەروبومێکی دەبێت هەڵەی بەشەریەت لەوایە کە ئەم دڵە ئاو نادات بەئاوی ئیسلام بۆیە دەکەوێتە ئەو زەلکاوەی کە دەبینرێت.

ئیسلام دەکرێت بەسیٚ بەشەوە:

بەشی یەکەمی (عەقیدە)یە بیروباوەڕە بۆئەوەی ئەم عەقڵە ڕاوبۆچوونێکی ڕێك و ڕاستی بۆ دروست ببێت.

بەشی دووەم: عیبادەتە بۆ ئەوەی دڵنیایی بدات بەدڵ بیدات بەرۆحی ئەو مرۆڤە.

بەشی سیٚیەم: (تشریع) تەشریعە بۆ ئەوەی ئەو مرۆڤە پارێزراو بێت عەقڵی پارێزراو بێت ناموسی پارێزراو بێت خێرو ژیانی پارێزراوبێت و ماڵ و سامانی پارێزراو بێت. ئیتر چی دەمێنێتەوە؟!

پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت: ﴿لا يؤمن أحدكم حتى أكون أحب اليه من ولده ووالده والناس أجمعين﴾[٤] واتە: ئیمانت تەواو نابێت هەتا پێغەمبەرت لەماڵ و سامان و منداڵ و هەموو خەڵکیو نەفسی خۆیشت زیاتر خۆش نەویٚ دینەکە ئاوامان فێر دەکات کەبەتەنها (لۆجیك وعەقڵ) بەس نیيە بۆ کەسێتی مرۆڤ.

کەسێتی مرۆڤ دووبەشە: بەشێکی فکریەو بەشێکی نەفسیيە بەشە فکریەکە ئەوە عەقڵ و لۆجیك و ئەمانە چارەسەری دەکەن ئەی بەشە نەفسیيەکەی چۆن؟ لێرەدا بۆت دەردەکەوێت کەشارستانیيەتی ڕۆژئاواییو ئەو کەسانەی کەشارستانێتی ڕۆژئاوایی کاری تیٚ کردون وە لەناو ئێمەشدا دەژین هەندێکیان، بیروبۆچونی سەرسووڕهێنەریان هەیە کە نامۆیە لەلامان. ئێمە هەر بۆچوونێکمان هەیە هەرچی بیروباوەڕێکمان هەیە ئەگەڕێتەوە بۆ (لا اله الا الله محمد رسول الله) بوونیادی ژیان و بوونی ئێمە (عەقیدەی تەوحیدە) بیروباوەڕی یەکتاپەرستیيە. یاسای ئەخلاقمان لەسەر ئەوە دروست بووە یاسای کۆمەڵایەتیمان لەسەر ئەوە دروست بووە

([٤]) صحيح مسلم / كتاب الايمان / رقم (٦٣).

یاسای ڕۆشنبیریمان لەسەر ئەوە دروست دەبێت یاسای ماڵداریمان لەسەر ئەوە دروست دەبێت. جگە لەئێمە لەسەر شتێکی تر دروست دەبێت.

تێبینی بکەن: (بەرژەوەندی گشتی) واتە: لەزەتی شەخسی شارستانیەتی ڕۆژئاوا لەسەر ئەوە دروست بووە، هەر لەمنداڵیەوە ئاوا فێر دەکرێت کە هەچ شتێك لەسوودی خۆتدا نەبوو نەیکەیت هەچ شتێك زەرەری خۆتی تیابوو نەیکەیت با سوودی خەڵکی تێدا بێت. ئەمە ئەچێتە عەقڵی ئەو منداڵەوە ئەچێتە ناو دەروونیەوە ئەچێتە ناو ئاکارو رەوشتیەوە وەچووە. برایەك ئەگێڕێتەوە لەئوستراڵیاوە ئەڵێت کەمن جار بەجار یارمەتی ئەنێرمەوە بۆ باوکم خەڵکی ئەویٚ سەریان سوڕدەمێنیٚ، ئەڵێن چۆن حەقی خۆت دەدەی بەیەکێکی تر، ئەڵێم: باوکمە! نییەتی! ئێمە لەووڵاتێکدا دەژین ئەگەر لەلای ئێوە لە (٩-١٠٪) گەنجتان ئیشی نەبێت لای ئێمە لە (٨٥٪) زیاتر ئیشیان نییە، باوکم منی بەخێو کردووە، پەکی کەوتووە، ناچێت بەعەقڵیاندا چۆن ئەو گرفتی هەیەو تۆ بۆی چارەسەر دەکەیت، بزانە ئەو (مبدأ)ە چی لیٚ کردوون!؟ مەسەلەی هاوکاری و فیداکاری و یارمەتی یەکتردان ئەمانە لەلایان بوونی نییە چونکە بەشیرێکی تر پەروەردەکراون زۆر کەس حەز دەکات موناقەشە ببێت لەنێوان ئیسلامیو غەیری ئیسلامی ئەوەنیەتێکی باشە بەڵام ئەوە چارەسەر ناکریٚ چونکە ئەو بەشتێکی تر پەروەردە کراوە تۆ ئەتەویٚ دوولق بدەی لەیەك بیانکەیت بەیەك بۆ ئەوەی ببێت بەیەك لق بەڵام قەدەکانیان جیاوازە ئەوە هەرناکریٚ تەنها لەحاڵەتێکدا نەبێت ئەو شتە دەرکا لەمێشکی خۆی ئەبیٚ لەسفرەوە دەست پیٚ بکات ئینجا ڕێدەکەوین، تۆمەنجەڵێك یا قاپێکت هەیە ئەتەوێت شلەمەنیەکی تێبکەی تەماشا ئەکەیت بڵقە بڵقێك دەکاو هەواکەی دەرەچێت و ئینجا ڕێدەدات ئەو شلەمەنیە بێتە ناوی (ما جعل الله لرجل من قلبين في جوفه)[5] ئەوە دەبێتە دژیەك لەبیروباوەڕدا ئەبیٚ واز لەوە بێنێت ئینجا ئەوە قبولٚ دەکات. لێرەدا خاڵێکی گرنگ هەیە پێویستە ڕوونی بکەمەوە: لە قورئانی پیرۆزدا (دووسەد)ئایەتی خوای گەورە پەیڤین و گوتار لەگەڵ غەیری موسڵماندا وەك: (يا أهل الكتاب[6]، يأيها الكافرون﴾[7] دینەکەمان ئیمانی بەو گفتوگۆیە هەیە بەڵام لەسنووری سیستمی مەعریفیدا کەهەموو کەسیٚ هەیەتی، ئێمە سیستمێکی ترمان هەیە پیٚی دەڵێن (سیستمی حرمات) بۆ ئەوەی ڕوون ببێتەوە نموونەیەك دەخوازین:

ئەگەر یەکێك بە میوانی بڕوات بۆ ماڵێك کەدائەنیشیٚ خاوەن ماڵەکە ئەچێت ئاو یان شتێکی تری بۆ ئەهێنیٚ ئەو کەسە لەو ژوورەدا ئازادە ئەتوانێت لەو شوێنەی کە دانیشتووە بچێتە شوێنێکی تر یا تابلۆیەکی هەڵواسراو سەیری ئەکات یا کتێبخانەیەك دانراوە کتێبێك دەردەهێنێت و ئەیخوێنێتەوە لێرەدا ئازادە، بەڵام ئایا کەس قبولٚ دەکات کە بچێتە ژووری نووستنی ئەو خێزانەوە دەستکاری جل و بەرگ و کەل و پەلی ئەو خێزانە بکات؟ ئەوەی زەرەیەك مرۆڤایەتی تیا بێت ئەوە قبولٚ ناکات هەروەها خۆیشی ئەو کردارە ناکات بۆچی؟ چونکە ئێمە سیستەمێکمان هەیە موناقەشەی ناوێت پیٚی دەوتریٚ سیستمی شەرەف و ناموس و ئەخلاق ئەوە قابیل نییە بۆ موناقەشە کەپیٚی دەوتریٚ (سیستمی حورومات) ئەو کەسانەی کە ئیسلام پەروەردەی نەکردوون ئەمە ناچیٚ بەمێشکیاندا لەموناقەشەدا ئەیانەوێت قسە بەپێغەمبەرەکەت، دینت، قورئانت، بڵێن و تۆ قسە نەکەیت ئەیەویٚ ئەمە بە موناقەشە بزانیت ئەیەویٚ تۆش قسە نەکەیت، ئێمە ئەو شتە قبولٚ ناکەین، ناچێت بەعەقڵیاندا چونکە خۆیان ئەم سیستەمەیان نییە، بەچی پەروەردە بوون؟ بەوەی کەهەموو شتێك ئەگەڕێتەوە بۆ (منگق) و بۆ بەرژەوەندی تایبەتی... لەوانەیە ئەو بەراوردێکی ماددی بکاو بڵیٚ باشە تۆ ئەم کتێبەبایی (٥٠٠ دینارە) بۆ دەستکاری ئەکەم تووڕە نابێت کەچی جلی خێزانەکەت بایی (٥٠دینارە) تووڕە دەبیت ئەوان بەماددە شت دەپێون، ئایا تۆقبوڵتە بەوە.؟!

---

[5] مسند أحمد / كتاب مسند بني هاشم / رقم (٢٢٨٥).

[6] لە چەندین شوێندا ئاماژەی پێکراوە وەك: آل عمران / ٦٤ / ٦٥ / ٦٩ / ٧٠ / ٧١ / ٧٥ / ٩٨ / ٩٩ / ١١٠ / النساء / ١٧١ / المائدة / ١٥ و ... هتد.

[7] الكافرون / ١.

خاڵێکی تر هەیە کە زانستی پزیشکی (گب) سەلماندی کە (٨٠ تایبەتمەندی زیاتر) هەیە لەمێشکی مرۆڤ دا ئەم مێشکە دووبەشە: بەشی لای ڕاستمان هەیەو بەشی لای چەپمان هەیە کە کۆمپیوتەریان دروست کرد ئەیانەوێ بە کۆمپیوتەر لاسایی کاری لای چەپی مێشك بکەنەوە. پنتیۆمی یەکەم و دووەم و سێهەم تا گەیشتۆتە پنتیۆمی پێنجەم هێشتا مێشکەکە زۆر ڕاقی ترە لەو بەس لاسایی مێشك دەکاتەوەکە وەرگرتنی زانیاریو پۆلێن کردنیو پێشکەشکردنەوەی لەکاتی داواکردنیدا.. کۆمپیوتەر لاسایی لای چەپی مێشکی مرۆڤ دەکاتەوە مرۆڤی ڕۆژئاوایی زۆر ئەو بەشە بەکاردەهێنێت چونکە بەشی لۆجیك (منگق) لەویدایە، ئەی بەشی لای ڕاست (خۆشەویستیو سۆزو بەزەییو ڕاستگۆییو ئەمانەت ووەفا و فیداکاریو... هتد دەگرێتەوە) ئایا ئەم بەشە بشۆمەوە؟! سەیرە، چۆن دەگونجێت!! بێجگە لە ئیسلام ئەو دووبەشە پڕ دەکاتەوە هیچ مەبدەئێکی تر پڕی ناکاتەوە.

٢/ئایاتی موعجیزات: لەقورئانی پیرۆزدا ئەو بەڵگانەی کەبەشێوەی موعجیزە هاتووە بۆ پێغەمبەران ووشەی (ئایات) ی بەکارهێناوە (ان في ژلك لآيه) باسی حوشترەکەی حەزرەتی صالح ئەکات و پیێ دەفەرموێت (ئایە) باسی موعجیزەکانی حەزرەتی (عیسا) دەکات (علیه السلام) بە (ئایە) ناویان دەبات. (عەصاکەی) حەزرەتی موساو بەرچووەکانی حەزرەتی موسا ئەمانە (ئایات)ن.

بەرچوو (معجزه) چیە؟ بێین پێناسەی بکەین موعجیزە پێنج مەرجی هەیە:

١/أمر خارق للعادە: واتە کارێکە لەئاسایی بەدەرە.

٢/خوای گەورە ئەیکات.

٣/ لەسەر دەستی پێغەمبەرێك ڕوودەدات.

٤/ بۆ بەڕاست زانین و و پشتگیری ئەو پێغەمبەرەیە بۆ ئەوەی خەڵك باوەڕی پیێ بکات.

٥/ تەحەددای لەگەڵە.

بۆ نموونە: دارەکەی حەزرەتی موسا بوو بەئەژدیها ئەمە شتێکە لەئاسایی بەدەرە چونکە ئەژدیها لەدارەوە دروست نابێت لە هێلکەیەکەوە دروست دەبێت ئەمە لەئاسایی بەدەرە، کیێ ئەمەی کرد؟ خوای گەورە. لەسەر دەستی چ پێغەمبەرێك؟ لەسەر دەستی حەزرەتی مووسا. بۆچی کردی؟ بۆ ئەوەی خەڵك باوەڕی پیێ بکات، ئەوانیش بەیانیەکەی ساحیربوون و کافربوون ئێوارەکەی شەهیدبوون. وەشێوازی چیە؟ شێوازی تەحەددای هەیە. وە هەموو موعجیزەکانی کە خوای گەورە داوێتی بەپێغەمبەران (علیهم السلام) پیێی دەوترێ (موعجیزانی بینراو) هەستی پیێ کراوەو بینراوەو ئەو گەلە بینیوویانە شادبوون پیێی ئەو پێغەمبەرەیان پیێ بەڕاست زانیوە، هەستیان بەبەرەکەتی کردووە. بەس نەوەی دوای ئەوان مەحروم بوون لیێ. بەڵام یەك موعجیزە هەیە کەعەقڵیە وەهەتا هەتاییە ئەویش کە قورئانی پیرۆزە ئەوەی کە شاهیدە لەکاتی (نزول)یدا ئەوەی ئێستا هەیە ئەوەی هەزار ساڵی تریش دێت بیێ بەش نیە لەبەرەکەتەکەی.

جیاوازی موعجیزە لەگەڵ کەرامەتدا چیە؟

موعجیزە بۆ پێغەمبەرێکە لەئاسایی بە دەرە، کەرامەت بۆ پیاو چاکێکە، بۆ بەڕاستزانینی پێغەمبەرێکە، بۆ پشتگیریەتیو تەحەددای لەگەڵە بەڵام کەرامەت تەحەددای لەگەڵ نیە وەداواکاری لەگەڵدا نیە خوای گەورە خۆی کەرامەتێ ئەدات بەو کەسە یاخود بۆ ئەوەی ڕزگاری بکات لەگرفتێك یاخود بۆ ئەوەیە ئەو کەسە بزانیێ خوای گەورە خۆشی دەوێت، خەڵاتێکی ئەداتیێ.

پێغەمبەر وەك هەموو پێغەمبەرانی تر (علیهم السلام) موعجیزاتی هەبووە لە (موعجیزاتی بینراو) وەك ئەو کاتەی کە داوایان کرد مانگ لەت ببیێ، ئەویش دوعای کردو مانگ لەت بوو لەبەرچاوی هەموویان. وە موعجیزاتی تر (١٣) جار ویستیان بیکوژن بەڵام خوای گەورە بەتاڵی کردەوەو دەفەرموێت: ﴿والله يعصمك من الناس﴾[٨] بەڵام کەراماتی زۆر زۆرە بۆیە دەڵێین کەرامات چونکە تەحەددای تیانیە و جیاوازە لەگەڵ (معجیزات) چەند دانەیەك

([٨]) المائدة / ٦٧.

باس دەکەین: لەشەڕی (مۆتە) ئەصحابەکان (١٠هەزار) کەس بوون کەم خواردن بوون و خەریك بووبیٚ ئاویش دەبوون. پێغەمبەر فەرمووی: چیتان پیٚیە بیهێنن لەسەر ئەو ڕاخەرە داینێن هەندێك خورمایان پێبوو هێنایان بۆ خزمەتی فەرمووی وەرن بەشی خۆتان وەرگرن هەر (١٠هەزار) ەکە هاتن بەشی خۆیان وەگرت و تێربوون و لێشیان زیادبوو ئەمە کەرامەتێکە کە خوای گەورە پیٚی بەخشیوە.

هەر لەشەڕی (مۆتە)دا خەریك بوو ئاویان پیٚ نەدەما. فەرمووی: چی ئاوێکتان پیٚیە وەرن بیکەن بەدەستمداو داوای تەشتێکی کرد. ئاوەکەیان کرد بەدەستیا فەرمووی وەرن بەشی خۆتان ئاو وەربگرن. تەماشایان کرد لەهەر (١٠پەنجەکەیەوە) ئاوی لیٚ دێت هەر دەهەزارەکە ئاویان خواردەوەو دەست نوێژیان لیٚ گرت. کەرامەتێکی تر، هەندیٚ شیریان لە (لەگەنێکدا) بوو بەشی دووکەس یان سیٚ کەس ئەبوو دایانە دەست (ابی هریرە) ئەویش بردیە خزمەت پێغەمبەر ﷺ فەرموی بیبە دەرەوە بیدە بەئەهلی (صفە) ئەمانیش ٦٠ کەس یان ٧٠ کەس دەبوون هەر هەموویان لێیان خواردەوە هەتا تێر نەبوونایە نەیان ئەدا بەوی تر هەمویان تێربوون ئینجا (ابی هریرە) هاتە ژوورەوە فەرمووی: یارسول الله هەروەکو خۆی وایە فەرمووی خۆشت لیٚی بخۆ خۆیشی لیٚ خواردو هەر پیٚی دەوت (اشرب اشرب) بخۆرەوە بخۆرەوە هەر ئەی خواردەوە. ئینجا خۆی خواردیەوە هێشتا هەروەکو خۆی مابووەوە. چەندین کەراماتی وای هەبووە ﷺ.

بەشی سیٚیەم: (معجزات القریٚن) ئایاتی قورئانە خۆی قورئانی پیرۆز (تحدی)یەو ئەفەرمویٚ بەکاری بهێنن بۆ (تحدی) وەمەترسن (لاتنقچی عجائبە) لەهەچ بارێکدا قورئان بەکاربهێنی سەرسام بوون پیٚی تەواو نابیٚ، شتێك نییە بلیٚی بەسەر ئەچێت، خوا ئەفەرمویٚ: (وجاهدهم بە جهاداً کبیراً)[٩].

هەروەها لەقورئانی پیرۆزدا (تحدی)یەکی تیایەو ئەفەرمویٚ ﴿قل لئن اجتمعت الإنس والجن علی أن یأتوا بمپل هڑا القریٚن لا یأتون بمپلە ولو کان بعچهم لبعچ ڤهیراً﴾[١٠].

هەموو مرۆڤ و پەری کۆببنەوە بیانەویٚ قورئانێك دروسکەن ناتوانن هەرواش بوو نەیاتوانی. (تحدی)کەی کەم کردەوە (قل فیٚتوا بعشر سور)[١١]. دەسورەت بهێننەوە هەر نەیان توانی (تحدی)ی کەمتر کردەوە ﴿فأتوا بسورە من مپلە﴾[١٢] واتە: سورەتێك بهێننەوە (من مپلە) یەعنی وەك (محمد) نەخوێندەوار بێت، قورئان کەباسی پێغەمبەر دەکات ﴿قل لو شاو الله ما تلوتە علیکم ولا أدراکم بە فقد لبپت فیکم عمرا من قبلە أفلا تعقلون﴾[١٣] قورئان لەزمان پێغەمبەرەوە دەدویٚ: ئەگەر خوا نەبوایە من چوزانم قورئان چییە من (٤٠) سالْ لەناوتاندا بووم زانیتان کە نەخوێندەوارم ئێستاش نەخوێندەوارم ئەی لەکت و پڕێکدا ئەم هەموو حیکمەت و گەوهەرە چی بوو لە زاریەوە باری ﷺ ئەگەر وەحی نەبوایە. دەبڕۆن ئێوەش یەکێك بێنن نەخوێندەوار بێت وەك محمد دەبابزانین یەك سورەت بهێنێتەوە. تحدی کەی کەم کردەوە ﴿فأتوا بسورە مپلە﴾[١٤] (من) کەی لابردو کەمتری کردەوە بەلاْم هەر نەیان توانی، کەمتری کردەوە ﴿فلیأتوا بحدیپ مپلە﴾[١٥] هەر ووشەیەك بێت هەر لەو بچێت، هەر نەیانتوانی، کە خۆیان ئەهلی (بدیع وبیان) بوون.

قورئان (تحدی) تری تیا هەیە وەك (تبت یدیٚ ابی لهب)[١٦] کە (تأکید)یەکی خوای گەورەیە کە ئەو مامەی پێغەمبەرە ئەچێتە دۆزەخ.

---

(٩) الفرقان / ٥٢.
(١٠) الاسراء / ٨٨.
(١١) هود / ١٣.
(١٢) البقرة / ٢٣.
(١٣) یونس / ١٦.
(١٤) یونس / ٣٨.
(١٥) الطور / ٣٤.
(١٦) المسد / ١.

قورئان دەفەرموێ‌و خوا دەزانێ کە ئەو پیاوە ئیمان ناهێنێ ئەمەش یەکێکە لەئایاتی قورئانی پیرۆز کە (معجزات)ە، (استاڤ)ێك کە مامۆستای (القانون المقارن) لەپاریس ئەڵێ: هەڵەیەکی گەورەیە هەست بە گەورەیی شەریعەتی ئیسلامی نەکرێ سیستەمێکی فیقهی زۆر گەورە و گرنگە لەجیهانی نوێدا. لەساڵی (١٩٣٧)دا ئەمە گوتارێك بێت بۆ ئەو کەسانەی (مؤتمر القانون الدولی) لە لاهای بەسترا بەشداربووەکان زۆربەیان موسڵمان نەبوون کەهەمووی یاساناسی رۆژئاوایی بوون لەبڕیارەکان (ئەو کۆنفرانسە) ئەمانەی تیابوو:

١/ اعتبار الشريعه الاسلاميه مصدرا مصدرا من أهم مصادر التشريع. بڕیاردرا لەو کۆنفرانسەدا کە شەریعەتی ئیسلامی گرنگترین سەرچاوەیە بە بۆ یاسادانان.

٢/ اعتبار الوحی صالحاً للتگور. ئەبێ ئاواشەریعەتی ئیسلامی تەماشا بکرێ کە شەریعەتێکی زیندووە وەهێزی پێشکەوتنی تیا هەیە.

٣/ اعتبارها قائمه بژاتها وليست مأخوژه من غيرها. شەریعەتێکی سەربەخۆیە وەلەهیچ سەرچاوەیەکی ترەوە وەرنەگیراوە.